Број 93 У Новом Саду, у уторак 29. априла 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан дванута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул, бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Вакљада.

Карловци, 25. априла.

Као што је јављено, бирачи српске народне радикалне странке приредили су на Томину недељу у осам сахата у вече сјајне овације дру Ђорђу Красојевићу, своме посланику на српском народно-црквеном сабору. Сада ћу само да вам у најкраћим потезима опишем неке појединости.

Још када су нам први закључци потврђени и у Карловце стигли, осетила се међу овдашњим бирачима радост и задовољство, али их је још у брегу бацало то, што и оне друге ствари нису уједно потврђене, зада сви знамо, да су те уредбе опет један чврсти стуб, који ће нашу автономну зграду да ојача и да је учврсти. Али, како нам је свима познато било, да се са свију страна сметало, да те уредбе — а нарочито манастирске уредбе — потврђене буду, то смо ипак с правом очекивали и на те уредбе, да ће нам и оне потврђене у Карловце стићи. И заиста у томе очекивању се нисмо преварили, јер су нам пре месец дана потврђене стигле.

Ми смо уверени, да ће потврдом ових уредаба престати оне силне трзавице у нашој автономији; престаће оно силно харчење и развлачење народног добра, а наша школа, наша просвета добиће нове снаге и нове хране за одржање себе и за проширење свога племенитог циља...

Срби бирачи почеше се одмах скупљати и договарати: како би се и на који начин најбоље захвалили своме посланику на црквеном сабору, јер је он код градње уредаба и закључака великих удела имао.

Што би наумљено, то је и учињено.

Одмах написаше повереницу своме љубимцу Дру Ђорђу Красојевићу, и око 130 бирача је својеручно потписаше.

На Томину недељу пак увече, скупило се врло много народа пред гостионицом нашега пријатеља Мите Шпадијера, и певајући српске родољубиве песме, са бакљама и под српском заставом, кренула се непрегледна маса народа у најбољем реду главном улицом, па пијацом поред патријарховог двора пред кућу свога омиљеног посланика дра Ђорђа Красојевића.

Кад је тај силни народ дошао пред кућу свога посланика, не беше краја клицању и поздрављању. Једва се је народ утишао када се је Красојевић на прозору показао и једва је могао говорник да до речи дође.

Наш пријатељ Јован Л. Богдановић поздравио је нашег посланика, топло, одушевљено и с радошћу истицао заслуге његове.

Даље је у своме говору истицао рад српске народне радикалне странке на прошлом сабору и тешкоће њене, а уједно осудио небратско држање на братском сабору српске самосталне странке. Напослетку је још говорио о важности равних закључака донешених на прошлом сабору, и завршио је са манастирским уредбама и уз бурно клицање народа предао је нашем посланику повереницу, која је већ у „Застави“ донета.

О даљем сјајну народа, нећу више ни да говорим; једино ћу да рекнем, да је овај свечани опход и овај силни народ просто поразио противнике српске народне радикалне странке.

*

Ова свечаност узнемирила наше противнике, те од њих једни омаловажавају ову свечаност, а други плачу.

Сиромах фра Димитрије, он у својој покварености не штеди овај наш мукотрпни народ ратарски, него да би га омаловажио, т. ј. омаловажио ово народно славље, назива га безкућником. — А шта значи то: „Безкућница без..... итд. Какви су то безкућници које ти у својој покваренoј души замишљаш?

„Србобран“ је постао „мека срца“ па плаче. У риданију сетио се наше потлачене браће у Старој Србији и Маћедонији; сетио се јадне раје у Босни и Херцеговини, сетио се целога Српства, па се сетио и „наше лепе домовине“. Па каже како треба цео свет да плаче због горких несрећа у Европи. Али само радикали се веселе њима је до весеља.

О, добри мој „Србобране“ и заборавни „Србобране“!

А зар ти незнаш, јади те не знали, да је баш српска народна радикална странка на уста свога председника Дра Ђорђа Красојевића подигла свој глас на делигацијама у корист наше подјармљене браће у Босни и Херцеговини?! Зар се ли не сећаш оних силних чланака, ал већ манимо то...

О, како се ти сећаш Српства овде и на страни, а пре неколико месеци заборавио, на Српство и његове свете идејале која си под хрватским заставама, певао хрватске песме, а српску песму „Орао клакће“, ту си песму на уста неке богословске омладине изжвиждао. —

Проневера у Вел. Бечкереку.

Јоца Глигоријевић бивши „старатељ“ српске православне црквене општине у Вел. Бечкереку, известио нас је, да је поднео оставку на своме посланичком мандату, за српски народни црквени сабор.

У тои се писму жали што смо донели недавно допис из Вел. Бечхерека, под насловом „Проневера у Великом Бечкереку“.

Он држи да тај допис није у свему тачан и да ће се то показати кад се сврши истрага и све изађе на јавност.

Он призаје да је крив и да је учинио што није требао и није смео учинити. За то се захвалио и на мандату као велико бечкеречки посланик. Међутим истиче, да није имао намеру да оштети општину. Он пише: Усљед новчане кризе у нужди својој употребио сам црквено општински новац (који се и онако у мојим рукама налазио) у намери да га општини вратим, но изненада дође шконтрација и ја поста непоштен. У место готовине дадох црквеној општини осигурање од 10.000 К. на целокупно имање своје, што је већ грунтовно спроведено. — Конзеквенције сам повукао. — Захвалио сам на свима почасним званима, и сада долази на ред лицитација целокупног имања мога усљед чега ћу постати просјаком са породицом својом.

Црквена општина је осигурана, али ипак признајем, да нисам требао а ни смео општински новац за своја плаћања употребити Ја нисам то ипак учинио с намером, да не вратим и т. д.

Ко признаје, и изриче суд сам над собом, повлачи све конзеквенције и готов је да по могућству поправи погрешке, ту му немамо даљих речи.

Али је једно сигурно. По рескрипту II. одељак §. 44. требаћа би готовина општинског новца да се чува „у сигурној каси и на сигурном месту“. Та каса има три кључа...

Овога и Вел. Бечкереку, као и у многим другим нашим општинама није се испуњавало. „Старатељ“ држи новац код себе. Он га помеша са својим новцем, нарочито ако је трговац. Па кад нема општинског новца, он дода некад од свога, а кад њему устреба, он узме од општинског... Озакво је стање незаконито и води у искушење. Наша власт то не сме трпети где тога има.

Ми не говоримо ово да одбранимо Јоцу Глигоријевића, он је сам о себи изрекао суд, али говоримо да се спречи незаконито стање које доводи у искушење, у оним општинама, где се не придржавају строго наведеног параграфа рескрипта.

Један »Браников« сарадник.

Вршац, 27. априла.

На тужбу настојатеља манастира Месића, дра Владимира Димитријевића затворила је данас вршачка полиција Милутина Златановића због изнуђавања. Исти Златановић већ је од дужег времена напастовао дра Димитријевића писмима, у којима прети неким „открићима“ у новинама, ако не буде новаца добио или ако му др. Димитријевић не набави каково место. На та писма одговорио је настојатељ манастира Месића тиме, што је учинио кривичну пријаву због изнуђавања и прикључио је дотична писма и позвао се на сведоке. Кад су сведоци преслушани, ставила је полиција Златановића у притвор. Занимљиво је било, кад је полицајни капетан запитао Златановића за занимање. На то питање одговорио је Златановић кратко, новинар. Варошки капетан гледећи пред собом једног скроз бедног човека запита: „Па каква је то жалосна штампа, којој сте Ви представник?“ — На то је Златановић одговорио: — „Ја сам сарадник и стални дописник новосадског „Браника“. На то је капетан — окренуо главу и отишао до пљуваонице.

То је тај исти Златановић, који је у друштву са њему сличним у „Бранику“ у дугачким чланцима нападао вршачку црквену општину, због чега је иста против редакције „Браника“ покренула парницу, а уредништво „Браника“ је Милутина Златановића означила као писца тих чланака.

Држимо да оваке бруке још ни један српски лист није доживео, да је одржавао пријатељске новинарске везе са таким познатим вагабундом „Similis simili gaudet“.

Златановић је због разних и до сада поничених злочина седео у букари, те је због тога за »Gauner album« вршачке полиције присилно сликан. Пошто се је он признао за сарадника „Браниковог“, а и „Бранк“ је у покренутој пресској парници то и сам признао, то је у исти »Gauner-album« полицајни уведено и занимање Златановићево: „сарадник и стални дописник новосадског „Браника““. Честитамо дру Политу на тој изврсној сарадничкој снази.

Напомињемо, да су дра Полита више пута упозоравали неки претплатници „Браника“, ко је тај Златановић. Али га је др. Полит волео више свега, јер нико није умео тако да грди и кља радикале, као та његова протува.

Штовани г. уредниче!

Молим вас, да ово неколико редака дате одштампати у цењеној „Застави“.

Велечасном господину

Крунославу Вешлићу,

жупнику

у Оријовцу.

Дана 19. априла (2. маја) о. г. добио сам од кр. пореског уреда у Броду допис, којим тражи порезни уред смртни лист Софије Мађар. Из дописа увидео сам, да је порезни уред под бр. 1772. од 25. травња о. г. прво од велечасног римокатоличког жупног уреда у Оријовцу тражио смртни лист С. М.

На тај допис ви сте велечасни г. жупниче, одговорили следеће:

Broj 84. Zupni ured Orijovac.

Slavnom kr. poreznom uredu u Brodu.

Pošto je Sofija Magjar grč. izt. vjere a njezin paroh je u Kobašu, koji vodi matice, to se neka izvoli slav. kr. porezni ured na velečast parohijalno Zvanje u Kobašu. —

Pošto je pokoj Nikola Magjar suprug Sofijin bio rim kat. te sam njegovu namiru vidirao tad je posle njegove smrti umolila Sofija Magjar, da i njezinu namiru vidiram, pošto joj bilo neprilično u Kobaš slati, pak sam to i učinio. —

U Orijovcu 28/IV 1908.

K. Bešlić.

На темељу вашега одговора кр. порезном уреду слободан сам умолити вас, велечасни г. жупниче, да ми на следећа питања у јавности одговорите:

1. Како сте смели на замолбу С. М. видирати намиру, кад сте знали, да је С. М „grčko-iztočne vjere“?

2. Како сте смели то учинити, када сте знали, да је „njezin paroh“ у Кобашу; и

3 Како сте могли веровати С. М. да јој је неприлично било слати намиру у Кобаш?

У Кобашу, 27. априла 1908.

Ђорђе Обрадовић,
српски православни свештеник.

Борба међу медведима

Пре више година у животињском врту у Келну, збио се овај догађај: У једном повећем заграђеном месту живели су заједно медвед и медведица. Добро су се слагали једно време, но одједном дође међу њима до оштре свађе. Медведица знајући да је слабија, згодно се сакрије између две стене, да јој медвед није могао прићи, јер је био нећи у громуловији. Ордит мумлање медведово јасно је доказивало медведици, да неће добро проћи ако је овај дочепа. И она више дана није излазила из свога склоништа, но на послетку је глад натера, да изиђе. Медвед који се дотле чинио као да и не води о њој рачуна, свим бесом баци се на њу. Настаде ужасна борба. Узалуд су покушавали људи да их гвозденим моткама растерају. Медвед у своме бесу није се ни освртао на убоде и ударце. Одједном се зачу како прште кости у глави женке, на послетку је изнурену женку медвед довукао до воде и толико је гњурао унутра, док није опазио, да не даје од себе никаква знака живота. Тада је извукао из воде а тешки терет од пет метерских центи, вукао је неколико пута по кавезу унаоколо. Кад се уморио, хтео је да је одвуче у засебно одељење, но у том спустише врата и њега одвојише од ње. Сада тек извукоше убијену женку и однеше у дворану за парање. Кад су јој здерали на много места крваву и поцепану кожу, уверише се, какву је ужасну снагу дала природа медвеђој чељусти. Цела доња вилица и носна кост женке била је измрвљена, горњи крајњи зуби медвеђи били су у лубањи женке дубоко ужљебљени, оставише велике рупе, у које се удобно може турити човечији прст. Цео јој је врат био подеран, а на телу беше силних великих рана. — Још је јако пало у очи, да за време целе борбе не пустише од себе никаква гласа. И примећено је да медвед не хтеде да скуси месо женке, као што то обично раде други зверови.

Провале облака и лед

Како „Градиштанац“ јавља, било је прошлог четвртка у Србији и леда. Али беше ситан, те по свој прилици није начинио велике штете. Поменути лист у шали додаје, да су томе свакако много допринеле и наше лако верне жене, које су по три врна гутале и нож у земљу забадале. На жалост, живот наших сељака је препун таких бесмислених врдбина. — Исто тако било је провале облака и туче по Аустрији и Немачкој, само је онде местимице било и велике штете

Нови новци.

Ових дана држао је главни савет нотне банке седницу, на којој је донео решење, да ће 22. јуна ове године п. н. пустити у промет нове папирне двадесетокрунаше, а старе повући. — У Аустрији се носе мишљу, да сребрне форинте (двокрунаше) повуку из промета и да, ради навикавања света на рачунање у крунама пусте у промет трокрунаше, за тим 50 и 5 потура. 5 потура су хтели увести још приликом увођења круна, али су се бојали, да ће због тога трговци подићи цену своме ситном еспапу. Наравно да на све ово има онда пристати и угарска влада.

Лековитост Врњачке Бање

Др. Јосиф Видаковић, лечник у Врњачкој Бањи, написао је једну књигу о лековитости Врњачке Бање. Између осталога дошао је до закључка, да је Врњачка Бања по клими и минералним водама својим лековитија и од саме у свету чувене Карлсбатске бање. Упозорујемо на ово наш свет, да не лута по страним бањама и да скупље плаћа, што овде може имати и боље и јефтиније.

Против приморавања на двобој у војсци

У суботу је у Бечу одржана главна скупштина антидуелске лиге (против двобоја) за Аустрију. Између осталога донесена је резолуција, да се лига живо заузме, да позвани пораде на томе, да се у војсци укине одредба, по којој официри, на позив више власти, морају изаћи на двобој. Лига се позива на онај случај поручника Сидеровића, који је, по одлуци команде, морао изаћи на двобој; по том, оставши без руке, као богаљ отпуштен из војске без отштете, већ са обичном малом мировином, која му према годинама службе припада.

Нови дукати.

За спомен царове шездесетогодишњице владавине Аустрија је почела ковати нове златне новце од 10 и 20 круна.

Стање усева.

Угарско министарство пољопривреде добило је извештај о стању јесењих усева и по томе извештају у већем делу Русије усеви задовољавају. У Турској су добри; маслине су добро процветале и стање им је добро. Исто тако и виногради могу задовољити.

ЛИСТАК.

Модерно робље.

Роман
из живота босанских Срба.
Написао
Бошко Петровић.

(Наставак.) (114)

Уједаред се затресе ваздух од силних музичких тонова. Војна музичка кнпела је сасвим трубама и добошима ударала аустријску царску химну. Све се ускомјеша, ужурба и господе и госпођице и млада господа нарочито они са земаљске владе. Уједаред све застаде тамо гдје се нашло и гледаше према улазу у велику дворану. На улазу се појави војна поглавица земље. Душан такођер застаде као укопан на једном мјесту, да му се какогод не би штогод могло замјерити. Јер је овдје било људи, који су сваки покрет разумјели, знали правилно протумачити.

Владала је нијема тишина, док се војна поглавица поздрављао са приређивачким одбором. Брзо се за тим направи шпалир према узвишеној трибини у челу дворнице. Поглавица погледа све по дворани и упути се према раскошно удешеном узвишеном мјесту Све одану за час.

Земаљска поглавица се попне на трибину и баци један војничко строг поглед на публику. И опет све ућута. Војна поглавица Босне и Херцеговине, аустријски генерал, држаше капу са зеленим перјем у десној руци, лијеву наслонио на балчак од сабље и тако поздрављa свог господара, владара свију покрајина аустријских, и милостивог господара Босне и Херцеговине.

Аустријски генерал је био миран и достојанствен, прави говорник у мундиру, који ће умјети свима говорничким средствима у одсудном тренутку своју војску одушевити, да иде и у ватру и воду за свог господара. Он стоји мирно и достојанствено, а кад изговори ријечи: „да Бог поживи мог милостивог господара, цара Фрању Јосифа првог! Аустријски генерал уздигне главу, очи му сијевнуше нешто сугерираним одушевљењем, ректорски звучан глас му избаци ове ријечи оштро, а када дође до ријечи „цар“, он подвикне, тресне руком са чаковом са зеленим перјем, и чисто се зањиха у читавом тијелу. „Живио цар Фрања Јосиф први! Живио, живио, живио!“ Одјекиваше са свих страна, и мушки женски гласови, све се помјеша уједно.

И Душан Трифковић макну уснама: Живио! Послије се осврне, да ли га когод гледа.

Наста за тренутак мир, опет отпочне говор, жагор и метеж.

Душан је ишао сам по дворани, гурајући се кроз силну светину наилажаше на неколико познаника, поздрављаше се с њима, но није имао воље да се дуго задржава с овима Непрестано је ишао унаоколо, као да је тражио некога, тако му је чувство говорило, да ће морати овдје наћи све друштво, свог човјека, још више штогод

Непрестано је бацао поглед преко оних безбројних глава; уједаред чисто претрне. Као да је нека струја прошла крозањ, но не знађаше за извјесно откуд. Колико се могао сјећати сукобили су му се погледи са зеленим очима професора Франка, но није могао зацијело да зна, је ли то баш он био, јер му остале главе уједаред заклонише те очи, с којима се само за тренут срео.

Душан Трифковић пође другим правцем, да се не би срео с тим човјеком, од кога се у попљедње вријеме бојао, но непрестано је гледао на ону страну, гдје му се учинило, да га је видио.

(Наставиће се.)

Време

Према телеграфском извештају од 11. маја може се очекивати топло време и кишовито време.

Брзојави „Застави“.

Стигли 28. априла.

Угарски сабор.

Будимпешта. Пал Хојчи поднео је са 158 потписа предлог, да се расправа о буџету прогласи као журна. Сутра ће сабор гласати да седнице трају дуже. О буџету су говорили Манију, Загорац и Фаркашхази.

Бан Раух у Будимпешти.

Будимпешта. Јутрос је бан Раух стигао у Будимпешту, и дуго се саветовао са министар-председником. Кажу да је било разговора и о изборној реформи за Хрватску и Славонију.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 11. маја 1908. год. (Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 20 кр. 20 п. до 20 кр. 50 п.
Раж средње каквоће 19 кр. 90 п. до 20 кр. 20 п.
Јечам за храну 13 кр. 30 пот. до 14 кр. — пот.
Јечам за кување пива — кр. — п. до — кр. — п.
Зоб прве каквоће 14 кр. 80 п. до 15 кр. 20 п.
Зоб средње каквоће 14 кр — п. до 14 кр. 80 п.
Кукуруз домаћи 13 кр. — пот. до 13 кр. 20 п.

Термини.

Жито за мај 23 кр. 40 пот. до 23 кр. 42 п.
Раж за октобар 1908. 17 кр. 58 п. до 17 кр. 60 п.

НОВА КЊИГА.

НОВА МАНАСТИРСКА УРЕДБА

(за српску православну карловачку митрополију)

Написао:

ЈАША ТОМИЋ.

Цена 20 потура.

У овој књизи расправља се нова манастирска уредба, има нових статистичких података о нашим манастирима и на крају је отштампана цела уредба.

Препродавци добијају 33% попуста.

Поручбине ваља слати на

Косту Леру
у Н. Сад.

---

20 заложених акција Српске Банке у Загребу потпуно уплаћених продају се комад К. 117.

Понуде на администрацију „Заставе“. 546 1—3

ПОТРЕБУЈЕМ ЈЕДНОГ
ципеларског помоћника

који разуме радњу женских и мушких ципела. Ступити може одмах.

Никола Седмаков
548 1—6 ципелар у Баваништу.

ПОТРЕБУЈЕМ
2 КРОЈАЧКА [redacted] ПОМОЋНИКА

једног за мањи посао, а другог за већи.

Коста Боришев
519 2—1 кројач у Жабљу.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.